

Izhaja vsak petek.

Uredništvo:

Kopitarjeva ulica št. 6.

GLASNIK

Narc čnina znaša:

celoletna K 4.—

pololetna „ 2.—

četrtletna „ 1.—

Posamezna šte. „ 0.10

AVSTRIJSKE KRŠČANSKE TOBAČNE DELAVSKE ZVEZE.

Št. 15.

V Ljubljani, dne 11. aprila 1913.

Leto VI.

Ivanka Klemenčič:

Politika in ženstvo.

Živimo v dobi politike, v dobi, ko politika globoko posega v vse naše življenje. Obrni se kamor hočeš, povsodi zadeneš na politiko. Le malo poglejmo.

Kdo je kriv, da smo Slovenci in Hrvati kot narod zatirani v uradu, šoli in vsem drugim javnem življenju, kjer ima govoriti država? Nemško-mažarska politika, ki ima pri nas in na Ogrskem še vedno premoč nad Slovani. Kdo je bil kriv, da je kmečki stan začel hirati in bil že na robu propada? Liberalno-kapitalistična politika, ki je v parlamentu prejšnjega volilnega zakona imela vso moč v rokah. Kdo po-maga sedaj kmetu zopet na noge? Zopet politika, in sicer politika na podlagi splošne in enake volilne pravice izvoljenih kmečkih zastopnikov. Ista liberalno-kapitalistična politika je za-krivila neizmerno bedo delavstva, ka-terege je na milost in nemilost prepustila močnejšemu, t. j. kapitalistu. In zopet je socialna politika, ki skuša de-lavca iztrgati iz oblasti brezsrčnega kapitalista in ga z zakoni ščititi pred njim. Kdo je kriv draginje? Zopet po-litika, ki nagiba odločujoče kroge, da ščitijo privilegije kapitalistov in ne do-puste, da bi tem ljudem le las z glave padel. Pa tudi v parlamentu samem imajo kapitalisti še veliko moč. Poli-tika, in sicer predvsem zunanja poli-tika, ki se v obče vodi preko ljudstva, ki se vanjo ne sme vtikati drugače, ka-kor da jo hvali, čeprav ravno ono nosi zanj največ krvnih in denarnih žrtev — politika je kriva, da smejo kartelisti odirati ljudstvo kolikor hočejo. Da, politika se ne ustavi niti pred največ-jimi svetinjami: pred vero in bogosluj-mi. To nam jasno priča zgodovina, zlasti pa najnovejše izpremembe v tem oziru na Francoskem in Portugalskem, pa tudi poizkusi v našem parlamentu, o katerih je poročalo naše časopisje.

Vse naše javno življenje, od kate-rega je pa v marsikaterem oziru tako zelo odvisno tudi naše zasebno življe-nje, ureja, podpira ali pa ovira poli-tika. Več ali manj je bilo sicer vedno tako, glavni razloček je le v tem, da so v prejšnjih časih imeli vso politiko v rokah posamezni mogočniki in tako imenovani višji stanovi, ljudstvo pa je moralo samo trpeti in tiho biti. Danes je stvar precej drugačna. Danes ima v zakonodaji, pri postavih, ki so takore-koč ekstrakt politike, precej močno be-sedo že tudi ljudstvo po svojih poslan-cih. Njegova beseda se je zlasti uvelja-vila pri nas po zaslugi S. L. S. V držav-nem zboru pa ljudstvo še davno nima

tiste moči, ki mu gre. Zato tudi naša zunanja, naša narodno-gospodarska in splošna notranja politika še ne hodi povsem tista pota, ki bi bila ljudstvu po mislih pa tudi v korist države kot take. Tu bo treba še krepko pritisniti.

Sedaj pa vprašamo: Ali se politika tudi žensk kaj tiče, ali je tudi zanje važna?

Odgovorim z drugim vprašanjem: Kaj pa je pravzaprav politika? To je umetnost, kako za državo, narode in posamezne stanovse doseči kar največjo dobrobit. In kdo tvori državo, narode, stanovse? Prebivalstvo, državljani, ljudstvo, stanovse pa posamezni deli ljudstva. Kdo pa tvori prebivalstvo, ljudstvo? Ali morda sami moški? Nikakor ne, marveč moški in ženske skupaj. Kjer se gre torej za dobrobit države, narodov ali stanov, so z moškimi vred vselej prizadete tudi ženske, bodisi po-sredno kot matere, žene in sestre ali pa neposredno kot samostojne gospodinj-e, delavke in izvrševalke različnih pokli-cev. Zato je čisto naravno, da so se ženske povsodi v tisti dobi začele pro-bujati in zahtevati tudi zase pravic, ko so razmere za cel narod, celo ljudstvo postale neznosne ter se je zato dvig-nilo, da si pripori mesto pri političnem krmilu države. S splošnim ljudskim gi-banjem gre žensko gibanje za doseg vseh državljanskih in političnih pra-vic.

Kakšno stališče pa je široka jav-nost zavzela nasproti ženskemu vpraš-anju in ženskemu gibanju? Moški — pa tudi večina žensk — so iz početka imeli za to le zasmeh in grajo. Ženske-ga vprašanja ni, so rekli, razen v gla-vah prismojenk, ki nosijo ostrižene la-se, kade in čikajo; poštena ženska naj se giblje le v kuhinji in otroški sobi, pazi naj, da otroci ne bodo hodili raz-trgani, da mož ne bo imel potrganih gumbov in da mu ne prinese na mizo prismojene jedi. To je zanje, vse dru-go kakor višjo izobrazbo in zlasti poli-tiko pa naj pusti v miru.

Tako so rekli, tako je bilo splošno mnenje. Toda pri tem ni ostalo, kajti razmere so močnejše kakor predsodki in podero vse, razen onega, kar temelji na večnih načelih.

Gospodarske razmere so z neizpros-no silo tirale in še tirajo žensko iz ku-hinje in doma, celo od otrok, ven v svet, da si sama zasluži svoj vsakdanji kruh ali pa možu pomaga skrbeti za družino. Marsikdo, ki je bil ali bi bil nasprotnik ženskega gibanja, na vse pretege išče dela ali službe za svojo hčer tudi ondi, kjer so dotlej bili vedno le moški, kakor n. pr. v pisarnah. Sila pač kola lomi. Stariši po mestih, ki svojim hčeram nimajo kaj dati za do-to

in se zato boje, da jih ne bodo mogli dobro ali sploh ne omogočiti, vendar bi jim pa radi zagotovili boljšo bodoč-nost, z veseljem pozdravijo vsako novo priliko za višjo šolsko izobrazbo deklet.

Tako se ženskemu gibanju pridru-žujejo vedno širši sloji in v isti meri se tudi ženstvu odpira pot do splošne šol-ske in strokovne izobrazbe in obenem razne nove službe. Ogromno število žensk si že služi samostojno svoj kruh v skoraj vseh gospodarskih panogah: na kmetih, v industriji, v trgovini, po-štah in železnicah in drugih javnih in zasebnih uradih in poklicih. Le žal, da se izkoristi sila razmer in žensko delo slabše plačuje nego moško, iz česar na-staja umazana konkurenca žensk proti moškim. Temu bi se dalo odpomoči le s tesno in obširno organizacijo. Najhi-treje in najuspešneje bi šlo, če bi mo-ški sprejeli ženske stanovske tovarišice kot polnopravne člane v svoje stanov-ske in strokovne organizacije, ali bi ženske in njih organizacije vsaj na ta način podpirali, da bi potom svojih organizacij zahtevali zanje enako pla-čilo. S tem bi le sebi in skupnosti ko-ristili.

Rekli smo, da ogromno število žensk same služijo svoj kruh. Mnoge plaču-jejo tudi davek, bodisi obrtni, osebno-dohodninski ali kak drug direktni da-vek. Še več pa pridejo v poštev kot od-jemalke raznega blaga, raznih potreb-ščin in s tem kot plačnice indirektnih davkov. Saj je znano, da pri stvari, ki jo kupimo, plačujemo indirektno da-ve, ki so bili drugim direktno nalože-ni, ki jih pa potem prevale na rame od-jemalcev. Kdor pa sam zase skrbi in plačuje davke — temu gredo tudi dr-žavlanske in politične pravice, saj ravn-o s tem, da samostojno skrbi zase in odrajuje tudi svoj prispevek za skup-ne potrebe, — dokazuje, da je tudi du-ševno samostojen in sposoben te pra-vice prav in pametno izvrševati. Teh pravic pa tudi nujno potrebuje, da se more uspešno boriti za svojo stanovsko dobrobit.

To je tako jasno in tako očitno, da mora sprito tega utihniti tudi naj-hujši načelni nasprotnik javnih žen-skih pravic. In res se po vseh državah opaža, kako se iz zakonodaje počasi trebiyo določbe, ki so za samostojnega, zrelega človeka nedostojne, ki postav-ljajo žensko v isto vrsto z mladoletni-mi in umobolnimi. Sem spadajo n. pr. določbe, da ženske ne morejo biti ko-t priče pri testamentih in javnih listi-nah; da ne morejo biti varuhinje — je-robi, da, da se celo njihovim lastnim otrokom postavi sovaruh, če mož umrje; dalje da ne morejo biti kurato-ric itd. Tudi dedno pravo vsebuje za

ženske silno krivične določbe. Vse to so v večini držav že odpravili, avstrijska vlada je pa tudi že vložila zakonski načrt, s katerim se te krivice odpravijo in nadomeste s pravičnejšimi določba-mi. O vsem tem je že obširno pisal »Domoljub« in bi bilo le želeto, da bi naše ženstvo upoštevalo njegov opomin-ter na shodih zahtevalo, da se zakon-čim preje sklene.

Sedaj se pa obrnimo na politično polje. Tudi tu vidimo povsodi več ali manj nagel preobrat v korist ženskih političnih teženj. Po mnogih državah imajo že aktivno volilno pravico v ob-činske zastope, ponekod smejo tudi iz-voljene biti, kakor n. pr. na Švedskem in Norveškem. Na Finskem sede žen-ske tudi v deželnem zboru. V Avstriji volijo le ženske, ki plačajo zemljiški ali obrtni davek in sicer po pooblaščenih; le v Ljubljani in Dunajskem Novem mestu smejo same voliti. Tudi v trgov-ske in obrtne zbornice, delavske zastope, razsodišča, bolniške blagajne in po-dobne ustanove imajo že ženske marsi-kje volilno pravico.

Sploh je vsepovsod opaziti, kako se ženskam odpirajo vrata v vse zakono-dajne in stanovske zastope, dasi se to ponekodi bolj počasi vrši, kakor n. pr. zlasti v romanskih državah, potem pa Ruskem, v Nemčiji in Avstriji.

Pa še neki drug pojav opažamo na političnem polju: Potezanje različnih političnih strank za sodelovanje ženstva. Ko so v Nemčiji leta 1908 napra-vili prvi korak k politični ravnopravnosti ženstva s tem, da so shodni in društveni zakon spremenili tako, da je ženska v tem oziru popolnoma enako-pravna z moškimi, so se s tem okori-stile predvsem razne politične stranke, ki so pozvale ženske k sodelovanju, po-sebno za časa volitev. In ženske so po-kazale, da strankarsko disciplino in volilno agitacijo prav dobro razumejo, kakor tudi da so zmožne velikih žrtev za politična načela.

Tudi pri nas v Avstriji in v naši ožji kranjski domovini se vse stranke potezajo za sodelovanje ženstva — posebno ob volitvah. In reči smemo, da se je ravno slovensko ženstvo v poli-tičnem boju sijajno obneslo in dokaza-lo, da je zrelo za politične pravice — mnogo bolj zrelo nego tisti moški pri-staši neke politične stranke, ki so v Ljubljani na nezaslišan način napadli učiteljice redovnice, ko so prišle, da izvrše svojo volilno pravico in dolž-nost.

Dasi v Avstriji še nimamo v zakonu določenih shodnih in društvenih pravic za ženske, in ženske ne smejo biti članice političnih društev, vendar je danes tudi slovensko ženstvo že po-

kljub svoji pobožnosti? Ali je vse sa-mo zlorabljal?

Naenkrat ga je obšel grozen strah; spomnil se je tistega dne, ko je vstopil v katoliško cerkev; navdalo ga je bilo grozno čustvo, da ne veruje. Spomnil se je tolažila očeta Gregorja; toda kaj ko bi ga oče Gregor ne bil razumel, ali ko bi ga oče Gregor ne bil hotel raz-umeti, ko bi bil ta samo vesel, da je pridobil cerkvi novega uda.

Dvom za dvomom je vstajal v njegovi duši. Kakor splasena zver, je tekal po svoji celici gor in dol. Čutil je, kakor da bi ne bil nikdar v življe-nju resno mislil, kakor bi bilo vse nje-govo življenje sama laž v različnih oblikah. Znal je klečati in sklepati roke in obračati pogled na križ, znal je v cerkvi pri maši globoko skloniti glavo, mogel je o sebi verjeti, da veru-je, toda svojega starega človeka ni mo-gel sleči, svoje notranjosti ni mogel prenoviti, ni mogel obleči človeka res-nice in pravičnosti. Zato ni mogel od-govoriti Elzi Wüg na njeno pismo, za-to ni našel nikjer v življenju mesta za-se; kajti v srcu ni bilo prepričanja, ni bilo trdnega otroškega zaupanja v ne-beškega Očeta, ni bilo volje, ki bi mu darovala sebe.

J. Jørgensen:

Naša ljuba Gospa Danska.

Zaman je torej upal, da bi bil po-klican v redovniški stan ali celo ka-kemu v duhovniški novi pota! Da bi izvršil kaj takega, da bi nosil težki križ redovniškega stanu, zato je bilo treba močnejših ram! Njegovim razvajenim udom bi redovna halja le prekmalu postala težka, in nekega dne, ko bi mi-nilo prvo navdušenje in prve sladkosti, ko bi se vse prijetno izpremenilo v vsakdanjo dolžnost, — takrat bi strl neprijetne vezi — in potem bi bil še ne-srečnejši kakor prej . . .

Herman Ronge je bil bolj razprt sam s seboj kakor kdaj prej . . .

Proti jutru je zaspal in sanjal. Zdelo se mu je, da je ležal kakor navadno in v postelji bral — nato pa zaspal, ne da bi bil ugasnil luč. Naen-krat se prebudi, močna luč in čudna bolečina sta ga zdramili — plane po-konci — vsa postelja je bila v plame-nu . . .

Z velikim, obupnim skokom je bil naenkrat sredi sobe. Toda ogenj se je bil prijel že njegove nočne obleke in naenkrat je bila vsa v plamenu. V bla-

zni grozi poizkuša z rokami zadušiti ogenj in raztrgati goreče kose raz sebe. Toda ko slači srajco čez glavo, zapla-pola ogenj močnejše in srditeje in mu vname lase in brado. Hoče poklicati Kirchheima, ki je tik njegove celice. Toda glava mu je vsa pivgova v goreče platno in volno in ko odpre usta, se vsuje vanje pepel in smrdeč dim. In kakor strela mu pade v dušo: »Ti si obsojen, da umrješ, zdaj, tu, ta tren-tek, obsojen, da umrješ brez kesanja, brez pokore, brez duhovnika, brez za-kramentov, v obupanju in grozi! Ti si obsojen, da umrješ in se sam gle-d a š in groziš nad samim sabo — ob-sojen, da umrješ sredi svojega boga-stva, svoje samohotnosti, svojih gre-hov!«

Tu je zatrepetal Herman Ronge od glave do nog — zatrepetal in se prebu-dil v postelji zdrav, le z mrzlim potom je bil pokrit. Krog njega je bila trda noč, toda v trenutku, ko se je prebudil, se mu je zdelo, da je videl žarečo po-dobo, ki je koj izginila; zdelo se mu je, da je videl svojo glavo vso v groznem plamenu.

X.

Herman Ronge je bil v položaju, ki ga imenuje blažena Angela Folinjska:

polnoma prepojeno s političnimi idejami in ostro ločeno po političnih načelih. Ogromna večina je z moškimi vred v taboru S. L. S., kar je čisto naravno, ker ima celokupno ljudstvo kot tako, torej tudi žensko, skupne kulturne, narodne in narodno - gospodarske politične težnje. Pa tudi s posebnega ženskega stališča more žensko z zadovoljstvom služiti S. L. S., saj je ta stranka z volivno postavbo za mesto Ljubljano, v kateri je dala — kot prva v Avstriji — ženskam naravno volilno pravico v občinski zastop, pokazala, da hoče biti tudi nasproti ženski povsem pravična; posamezni njeni poslanci in listi so se pa že opetovano izrekli za državljanske in politične pravice ženstva in tudi za žensko volilno pravico v državni zbor. Prepričane smo lahko, da ko bo prišel čas za to, bodo poslanci S. L. S. tudi v državnem zboru uveljavili svoje mišljenje in krepko nastopili za upravičene zahteve ženstva.

Nobenega dvoma ni, da se bo ženska stvar v dosednji smeri razvijala dalje in da ženske prej ali slej dosežejo vse politične pravice. Nastane vprašanje, ali ima skupnost od tega pričakovati škode ali koristi. Na to ni težko odgovoriti. Le pogledmo našo zakonodajo; nihče ne more zanikati, da je v naših postavah marsikaj pomanjkljivega, zlasti tam, kjer se gre za brambo slabjšega pred močnejšim, kjer gre za javno pravico. Povsod se vidi pomanjkanje mehke in skrbne ženske roke, pomanjkanje materinskega razumevanja, pomanjkanje čiste ženske duše, ki bi stvar čisto drugače razumela in uredila. Jako značilno in obenem popolnoma naravno je dejstvo, da imajo v deželah, kjer ženske v postavodaji že sodočujejo, najboljše postavbe proti alkoholu in za javno pravico, izvrstno urejeno šolstvo in mladinsko skrbstvo.

V občinski upravi — pri nas kakor povsod drugod — marsikaj kar kriči po ženskem sodelovanju; tako skrb za reveže, sirote, bolnike, zapuščeno mladino, padle ženske, stan. nadzorstvo i. dr. Marsikje in marsikaj bi drugače izgledalo, ako bi smeje ženske v javnih stvareh sodočevati. Vsak razsoden človek mora le želeči, da ženske čim prej dobe politične pravice.

Ženstvo samo pa naj se skrbno in vestno pripravlja na izvrševanje teh pravic. Pridno čitajmo politične liste in zasledujmo razvoj političnih stvari v Avstriji in tudi v zunanjem svetu; udeležujmo se shodov in društvenega življenja; zanimajmo se za delo občinskega zastopa in v ženskih odsekih razpravljajmo o tem, kako bi se dalo temu in temu v občini od pomoči, kakor n. pr. preskrbeti kakega reveža, siroto, bolnika; pameten občinski odbor bo gotovo rad upošteval podane nasvete, če bodo res primerni in izvedljivi. Vadiamo se v resnem in temeljitem mišljenju; kar smo enkrat za pravo in potrebno spoznale, to skušajmo z vztrajno in odločno voljo tudi izvršiti. V vsem svojem mišljenju, delu in obnašanju bodimo premišljene in temeljite, da se nam ne bo mogla očitati površnost in vihravost. Pri vsem tem pa seveda ne smemo zatirati ali zatajevati svojih pravih, dobrih ženskih lastnosti, ki so: globoka vernost, največja tenkočutnost v pravem oziru, materinska požrtvovalnost, usmiljenost, vestnost in skrbnost v majhnih, a potrebnih stvareh vsakdanjega življenja. Ravno uveljavljanje teh ženskih lastnosti v zakonodaji in vsem javnem življenju svet nujno potrebuje, — zato dajte ženskam državljanske in politične pravice!

Jugoslovan. Strokovna Zveza.

III. GLAVNI OBČNI ZBOR JUGOSLOVANSKE STROKOVNE ZVEZE.

Načelstvo Jugoslovanske Strokovne Zveze je v svoji seji dne 2. aprila sklenilo, da skliče III. glavni občni zbor

v nedeljo 4. majnika 1913.

Zborovanje bo v Ljubljani.

Spored:

A. Ob 8. uri zjutraj sveta maša s cerkveno propovedjo v kapelici Alojzeviša, Poljanska cesta. Mašuje in propoveduje duhovni svetnik Janez Kalan. Med sveto mašo pojejo pevci »Ljubljanec«.

Po cerkvenem opravilu, ki naj se ga vsi udeleženci občnega zbora gotovo udeležijo, se ob 9. uri dopoldne prične v »Ljudskem Domu« III. glavni občni zbor Jugoslovanske Strokovne Zveze, ki se izvede po sledečem sporedu:

1. Otvoritveni govor in poročilo načelstva J. S. Z.

2. Poročilo o letnem zaključku leta 1912. Poroča glavni blagajnik J. S. Z. Bogumil Remec.

3. Poročilo nadzorstva.

4. Strokovno glasilo J. S. Z. Poroča dr. Jakob Mohorič.

5. Delavske organizacije na Kranjskem, Štajerskem, Koroškem in na Primorskem. Za Kranjsko poroča načelnik J. S. Z. dr. Zajec, za Štajersko državni in deželni poslanec dr. Anton Korošec; za Primorsko in Koroško se poročevalca še naznani.

6. Izpreminjanje pravil in poslovnika.

7. Društven znak.

8. Sklepanje o predlogih, ki pridejo na občni zbor.

Vse naše skupine in plačilnice opozarjamo na § 23. društvenih pravil, ki določa, da mora imeti zastopnik pismeno potrdilo, da ga je občni zbor njegove skupine izvolil za zastopnika in koliko glasov zastopa. Glasov ima toliko, kolikorkrat 15 članov zastopa (vlomki se ne štejejo). Načelstvo obvesti svoje skupine in plačilnice pismeno, koliko glasov da bo na občnem zboru njih na občni zbor odposlani zastopnik zastopal.

B. Skupno kosilo v »Ljudskem Domu« ob 1. uri popoldne.

C. Zborovanja okrožij.

Od 2. do 3. ure zborujejo okrožja J. S. Z. v »Ljudskem Domu« v smislu §§ 32., 33. in 34. društvenih pravil.

Okrožja so: a) Ljubljansko okrožje (Ljubljana, okrajni glavarstvi Kamnik in ljubljanska okolica). b) Primorsko okrožje. c) Dolenjsko in d) Gorenjsko okrožje. Ustanovi se štajersko-koroško okrožje, ki mu je določilo načelstvo sedež v Mariboru.

D. Zborovanji strokovnih odsekov, in sicer:

a) rudarskega in b) tekstilnega.

se vršita od 2. do 3. ure popoldne.

E. Praktična predavanja. Prično se ob 3. uri popoldne. Ker bo šlo za aktualna vprašanja, pričakuje načelstvo, da se jih vsi delegati udeležijo. Predmeti predavanj se naznani na občnem zboru.

Skupine in plačilnice opozarjamo na § 25. društvenih pravil, po katerem se morajo predloži članov, ki ima o njih sklepati občni zbor, naznaniti predsedniku vsaj 10 dni prej.

Nadalje opozarjamo, da se bo sklepalo na občnem zboru tudi o izpremembi pravil in da mora biti za izpremembo pravil polovica članov zastopana in da morata glasovati za njo dve tretjini navzočih. Načelstvo si pridrži pravico, da izpremeni naznanjeni spored.

Jugoslovanski krščansko socialni delavski pozdrav!

Načelstvo Jugoslovanske Strokovne Zveze v Ljubljani, dne 2. aprila 1913.

Načelnik:

Dr. Ivan Zajec l. r.

Zapisnikar:

Francišek Kerhne l. r.

× × ×

Šturje — Ajdovščina. Naša skupina ni stara, a se v zelo neugodnih razmerah žilavo drži. Zahvala za to gre par požrtvovalnim možem, ki so spoznali, kako velikega pomena je J. S. Z. za naše zanemarjeno delavstvo in si zato ob trdem stanovskem delu še utrjuje za skupino Strokovne zveze. Oviore našemu delu so pa res velike. Najhujša je brezbržnost naših delavcev. Navadil se je, da je od vseh izkoriščen: od fabrikanta, od trgovca, od krčmarja — pa misli, da mora tudi naprej tako biti, in zato se ničesar ne loti v upanju, da bi izboljšal svoj položaj. Pred štirimi leti se je bil tukajšnji delavec vzdrnil, ker je tvornica le preveč nečloveško ravnala z njim; štrajkali so: A žalibog, stvar so liberalci vzeli v roke, in končalo je, kakor vse, kar vodijo liberalci. Ostalo je bilo še Konsumno društvo N. D. O.; imelo je podporo od tovarne. Govorili so, da uspeva dobro. No, lani je kar čez noč iz delavskega konsuma nastala privatna trgovina. Zdaj imamo enega liberalnega trgovca več. Ime konsuma mu je skoro par let pomagalo, da je odjemalcev nalovil, potem je pa začel voditi prodajo na svoj račun. In nihče od delavcev ni protestiral. N. D. O. je lepo molčala. Saj vsa N. D. O. in njen konsum ni drugače kot vrvice, na kateri tukajšnji liberalci delavce za nos vodijo. Včasih naročijo še kakega kričarja iz Trsta, da bolj drži. Mi bi se za to ne brigali, ako ne bi tako brezvestno postopanje sploh ubilo v delavcih vsakega zaupanja v samopomoč. Kako mora to vplivati na delavce, ki so že tako potrti in nezaupni? Če pa enkrat enemu zaupa, vidi da je zopet prevaran. Očitno je za vsakega, ki razmere po-

zna, da bi se moralo tukajšnje delavstvo združiti v J. S. Z., ker od liberalcev pač nikjer na svetu več delavstvo ne pričakuje pomoči. Zato moramo zavračati obrekovanje, s katerim se zadnji čas skuša očrtniti naša skupina Strokovne zveze, češ, da v boleznih članom ne da obljubljenih podpore. Še nobena podpora, do katere je član imel pravico, se ni odrekla v dobi dveh let, kar skupina posluje. Po računih, ki so pri blagajniku na razpolago z imeni in pobotnicami, je skupina lanske leto izplačala na bolniških podporah 127 K; letos pa v treh mesecih 73 K. Vrh tega so dobili člani v več slučajih tudi pravno moč. — Ako pa se kateri navidezen naši prijatelj huduje, da ni dobil podpore, naj spregleda, da sam ni izpolnjeval dolžnosti do Zveze. Kam bi pa Zveza prišla, ko bi podpirala take kramarske duše, ki poznajo le dolžnosti do društva do članov, svoje dolžnosti do društva pa nočejo poznati. — Delavstvo, okleni se naše J. S. Z., zakaj, čim močnejša bo, tem več bo storila za delavce. Člani, bodite točni v svojih dolžnostih do Zveze in aitarajte pri sodelavcih za pristop.

Glasnik

Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

POSLOVNO POROČILO ZVEZINEGA NAČELSTVA ZA LETO 1912.

Za gospodarske razmere avstrijskega tobačnega delavstva je bilo leto 1911 zato posebno velike važnosti, ker se je to leto uvedla plačilna razpredelnica s starostnimi službenimi dokladi, leta 1912 pa se ni nič kaj takega zgodilo, kar bi bilo posebno važno. Nekaj malih preosnov so pač leta 1912 izvedli, ki pa za delovno razmerje niso bile posebno važne. Uvedel se je obvezen dopust poročinam, ki ga zdaj dobe vse porodnice brez izjeme in se več ne krajša po poročniškem dopustu reden poleten dopust. Nadalje so se izplačale leta 1912 starostne službene doklade.

Kakor prejšnja leta, je tudi leta 1912 Zvezino načelstvo glavnemu ravnateljstvu predložilo obširno spomenico, ki obravnava in utemeljuje želje in zahteve tobačnega delavstva. Uspeha spomenica ni dosegla, ker se glavno ravnateljstvo načeloma upira izboljšanjem. Glavno ravnateljstvo namreč zastopa stališče, da dokler se ne uveljavijo starostne službene doklade v popolnem obsegu (1916), toliko časa ne izpremeni sedanjega plačilnega stanja. Vse, kar se je proti temu stališču storilo za delavstvo tudi v državnem zboru, je ostalo popolnoma brezuspešno, ker je vse predloge vlada odklanjala.

Leta 1912 je zborovala tudi naša Vredna Zvezina skupščina, ki se je temeljito bavila z gospodarskimi zadevami tobačnega delavstva. Skupščina je potrdila sklepe državne konference leta 1911 in se je pečala s preosnovo delavnega reda ter se je tozadevna spomenica predložila glavnemu ravnateljstvu.

Ustanovili smo leta 1912 stavbno in stanovanjsko zadrugo avstrijskega tobačnega delavstva. Socialni demokrati so prvotno našo ustanovitve hudo napadali, pozneje jo pa smešili. Zvezino načelstvo je znalo, ko je zadrugo ustanovilo, da se bodo morale velike ovire premagati, kar je tudi izkušnja potrdila. Ena zadruga ne more, kakor bi trenil z očesom, vse napade odpraviti, ki so se tekom let pojavile. Če pa vplivajo na zgradbo stanovanj še neugodne razmere na denarnem trgu, kakršne so leta 1912 nastale, je jasno, da zadruga nemogočih stvari ni mogla vsvariti, kar pač lahko vsakdo sam izprevidi, ker so člani ne bogati delavski sloji. Zvezino načelstvo je zadrugo tako podpiralo, da je 50 deležev prevzelo. Zgradba šestih rodbinskih hiš po zadrugi v Hainburgu dokazuje, da hoče zadruga vsvariti, kar ji bo le mogoče. Socialni demokratje dobro znajo, zakaj da na tem polju ne delujejo, ker tu ne cveto lavorike in ni na agitacijske uspehe misliti, zato se pa socialna demokracija na zabavljanje omejuje. Če bi socialni demokratje tu delovali, bi se marsikateri kričal prepričal, da je zelo lahko kritikovati, a veliko težavnejše je praktično delovati.

Razvoj zveze v številkah ni ugoden. Preosnove po tvornicah vplivajo tudi na zvezo. Ker so uvedli v tobačnih tvornicah stroje, se je tudi število delavstva precej znižalo. Nad 600 delavstva je delalo leta 1911 manj kot prejšnja leta, koliko je pa padlo število delavstva leta 1912, še ni znano, a bo najbrže število še večje. Ker se delavstvo skoro nič na novo ne sprejema, se to seveda tudi v agitaciji čuti. Tudi po vpokojitvah je zveza veliko članov izgubila. V številkah se sicer ta izguba posebno ne pokaže, a dejansko se vpo-

kojitev in smrt okroglo 200 članov zelo čuti, ker gre predvsem za stare, preizkušene sodelavke. Prvič, odkar se je ustanovila naša Zveza, beležimo izgubo 45 članov, a ta številka, dasi zase ne velika, je tehtna, ker se je tudi število novo sprejetih članov skrčilo za 143.

Ugodnejši kakor pregled o razvoju članov je razvoj blagajne. Članarine so šle sicer v primeru za 1600 nazaj, a to je le navidezna izguba, ker 31. decembra, ko se letni račun zaključuje, še ni došlo obračunov z več tisoč člani v tajništvo. Dohodki po članarinah so za 6000 kron poskočili vsled preosnove višine prispevkov. Skupni dohodki so se torej za okroglo 6000 K zvišali, skupni izdatki so se povišali za okroglo 7000 K, premoženje se je pa za nad 10.000 kron pomnožilo. Podpore so se za okroglo 1000 K znižale. Z izobraževalnim namenom se je 2000 kron več naklonilo. Krajna skupina v Rovinju je namreč otvorila, ki jo je 15 delavcev in 80 delavk obiskovalo; centrala je pa tudi dva člana odposlala k socialnemu poučnemu tečaju na Dunaj.

Izkaz o članih izkazuje:

Stanje dne 1. januarja 1912 . . . 6075
Pristopilo 723

Skupaj . . . 6798

Izstopilo je:
ker so bili vpokojeni 156
ker so umrli 49
drugi razlogi 563 768

Torej ostane . . . 6030

Članov je 471 moških in 5559 ženskih. Izgubili smo v primeri z letom 1911 45 članov.

V odstotkih je od vsega delavstva v dotičnih tobačnih tvornicah 15,7 odstotkov delavstva organiziranega, in sicer je v 13 krajnih skupinah nad 10 odstotkov delavstva krščansko socialno organiziranega, in sicer:

Hainburg	24,64	odstotkov
Dunaj-Rennweg	15,75	"
Dunaj-Ottakring	30,84	"
Lin	25,22	"
Hallain	14,60	"
Fürstfeld	21,46	"
Ljubljana	53,75	"
Rovin	41,85	"
Sacco	48,31	"
Svac	57,28	"
Bavč	25,61	"
Novi Jič	18,85	"
Cvitav	27,24	"

Ostale skupine, oziroma plačilnice, ne dosegajo desetine vpisane delavstva.

(Dalje prih.)

Zadružnik.

DELA VSTVO IN KMETIJSKE ZADRUGE.

Pred kratkem je na konferenci izvajal ravnatelj zveze pl. Brochhausen-Stettin o udeležbi kmečkega delavstva pri kmetijskih zadrukah sledeče: V tem oziru pridejo v poštev v prvi vrsti hranilnice in posojilnice, živinorejske zadruge, zadruge za prodajo jajc, perutninarske in podobne zadruge. Kar se tiče hranilnic in posojilnic, je sodelovanje kmečkega delavstva, ki mu prištevam tudi one posestnike, ki hodijo tudi na dnino, torej samostojne male posestnike, že v precejšnji meri izvedeno. Ljudje nalagajo radi odveč ne novce pri hranilnicah in posojilnicah, ker jim je najpriročajnejše: v posojilnico imajo blizu, vsak čas lahko nalože in zopet dvignejo, kolikor potrebujejo. Svote, ki jih dobe posojilnice od njih, so razmeroma velike, vendar še daleč ne tolike, kot jih dobe javne hranilnice. Poleg tega so se trudile posamezne posojilnice omogočiti otrokom zbiranje denarja in sicer s takozvanimi birmanskimi in domačimi hranilnicami. Tudi to je važna naprava, ki vzbuja pri delavcih od mladih nog spoznanje, kako velike važnosti je varčevanje, da ne mečejo krajcarjev za igrače in sladkarije, ampak jih plodonosno nalagajo v hranilnici. Kmečki delavci se pri hranilnicah in posojilnicah večidel ne udeležujejo kot člani s tekočim računom; kot pravi člani so vpisani še vedno le maloštevilni delavci. Števila za Prusijo nisem mogel dobiti, pač pa za pomorjansko zvezo; pri tej je včlanjenih danes nad 2000 delavcev. Ti so pravi člani z vsemi pravicami in se udeležujejo občnih zborov. Po mojem mnenju je važna naloga, da se pritegne delavce še v veliko večji meri kot člani k hranilnicam in posojilnicam, naloga, ki se že dolgo skuša izvršiti. Pri različnih posojilnicah imamo že delavce z malimi posestvi, ki so člani načelstva ali nadzorstva. Seveda so to ljudje, ki so s svojo pridnostjo prišli do nekoliko premoženja; zaupanje, ki se jim je skazalo svojočasno z izvolitvijo, so, kolikor kolikor mi je znano, izpolnili. Koliko je mogoče pritegniti delavce, ki so samo delavci, ne posestniki, k zadrugi kot

člane, je odvisno od krajevnih razmer. Sprejeti se morajo samo člani, o katerih je gotovo, da se dolgo ne bodo preselili kam drugam. Pri delavcih, ki so letos tu, drugo leto drugod, se vsprejem ne da zagovarjati, ker bi jih morala potem zadruga izključiti. V splošnem so delavci primerne kredite, ki so jim jih zadruga dovoljevala, dobro in pametno porabili. Kredit se je dovolil delavcu, ki mu je poginila krava, da je mogel kupiti drugo; posojilo se je dalo delavcem očetom za nakup zemljišča za sinove in zaupanje se ni varalo v nobeni smeri. Ravno to, da so zadruga posojale delavcem, če so bili znani kot pridni, zanesljivi, zaupanja vredni ljudje, je bila za te zelo velika korist, ker bi bili drugod zelo težko dobili posojilo. Pogosto iščejo delavci posojilo, da bi gospodarsko napredovali in postali samostojni. Ena najvažnejših zadruginskih ustanov so po svojem mnenju zadruga za vnovčenje živine, ki bodo važne zlasti za delavstvo na vzhodu. V tem oziru smo imeli izkušnje na Pomorjanskem, tam imamo dokaze, da se na Pomorjanskem ogrevajo za take zadruga zlasti delavci in mali posestniki. Kar tiče prodaje drugih izdelkov, bi prišla v poštev še jajca in perutnina; to pa so majhne ustanove, ki bi bile primerne le za posebne krajevne razmere in ki jih tu ne ujem obširneje obravnaval.

Pravnik.

1. Obnovitev delavske pogodbe na podlagi starih pogojev. 2. Ako se delavec brani delati pod nadzorstvom določenega mu predelavca, je smatrali to za pogojno razrušitev delavskega razmerja. Tožba nekega dninarja na plačilo mezdne odškodnine po 36 K je bila iz sledečih razlogov zavrnjena: Tožbeni zahtevek ni upravičen. Na podlagi soglasnih navedb obeh strank smatra sodišče za dokazano, da je tožnik delal pri tožencu (sodarskem moju) kot dninar od 25. majnika leta 1907 do 13. majnika 1911, nadalje, da se je naznanil tožniku delavni red, ki je obstojal v toženčevem podjetju in glasom katerega v podjetju toženca ni obstojala nobena odpovedna doba, potem, da je tožnik dne 13. majnika 1911 brez odpovedi izstopil iz službe ter se je s tožencem dogovoril, da ga toženec, če se hoče v delo vrniti zopet sprejme v službo in slednjič, da se je tožnik dne 28. avgusta 1911 javil pri tožencu

za delo in ga je ta tudi sprejel v delo. Tožnik sara navaja, da se pri vstopu v službo ni nič dogovoril glede službenih pogojev. Toženec pa trdi, da je tožniku izjavil, da ostane tako kakor prej. Sodišče ni smatralo za potrebno ugotoviti jeli toženec res tako izjavil ali ne, ker iz navedenih okoliščin izhaja, da sta stranki, ker dne 28. avgusta 1911 nista sklenili nobenega izrecnega dogovora, v smislu dne 13. majnika sklenjenega dogovora, sklenili delavsko pogodbo pod istimi pogoji, kakor so prej obstojali. (§ 863 o. d. z.) in torej pred vsem tudi sedaj ni obstojala 14-dnevna odpovedna doba. Ne glede na to pa je sodišče nadalje tudi smatralo za potrjeno, da je toženec dne 20. septembra 1911 tožnika izrecno vprašal, če hoče delati in je tožnik izjavil, da pod predelavcem N. na noben način ne bo delal, pač pa pod katerim drugim. S tem pa je tožnik predlagal takojšnjo razrušitev delavskega razmerja pod pogojem, da toženec njegovi zahtevi, delati pod katerim drugim predelavcem, ne ugodí. Toženec je nato s tem, da je tožniku prinesel delavsko knjižico in mu izplačal mezdo za čas, ko je bil v delu, pokazal, da se strinja z njegovo ponudbo po takojšnji razrušitvi delavskega razmerja. Službeno razmerje je torej bilo končano v sporazumu z obema strankama. Ni torej podan noben razlog, ki bi opravičil tožnikovo zahtevo po odškodnini v smislu § 84. obrtnega reda.

Okno v svet.

Obleka, vredna 1,450.000 K. V Los Anglosu v Kaliforniji je neka Klara Baldwin prišla v gledališče oblečena v obleko, ki je stala 1,450.000 kron! Tako mečejo bogataši in bogatašnje denar vun. Je li čuda, da socialna beda vedno strašnejša postaja?

Carino na živila je iz svojega programa črtala stara, še vedno mogočna angleška konservativna stranka. Tudi Združene države nameravajo odpraviti carino na več predmetov in jo pri drugih zdatno znižati.

Pomnožitev nemške armade. V ponedeljek, dne 7. t. m. je nemški državni kancler nemškemu državnemu zboru predlagal, da naj se nemška armada, ki je že zdaj za rusko najmočnejša na svetu, pomnoži še za 4000 častnikov, 15.000 podčastnikov in za 117.000 vojakov. Nemška armada bo štela, ko

se ta predloga vzakoni, ob miru 828.000 mož. Pomnožitev bo stala in sicer izdajo za vpeljavo 1.000.000 mark, vsako leto pa 1.200.000 mark več kolikor so dozdaj za nemško armado izdajali. Nemški državni kancler v svojem govoru, s katerim je zahtevo vojne uprave utemeljeval, ni nič skrival, da se Nemčija zato tako hudo oborožuje, ker se Slovanov in Francozov boji in ker je po zmagi balkanskih krščanskih držav moteno ravnotežje velesil v Evropi.

Umori in smrtne obsodbe v Prusiji. V »napredni« Prusiji je bilo umorjenih in ubitih v »najnaprednejši« državi na svetu, Prusiji, 734 oseb, rabelj je pa obglavil 19 zločincev. V zadnjih petih letih je rabelj v Prusiji obglavil 85 oseb, med njimi 4 ženske. V zadnjih desetih letih je bilo v Prusiji umorjenih 7285 oseb, rabelj je pa v tem času obglavil 158 oseb, med njimi 11 žensk.

Izdajatelj: Fran Ullreich, Dunaj. — Odgovorni urednik: Jožef Gostinčar. — Tisk »Katoliške tiskarne«.

Tovarne za asbestškrilj „ZENIT“
družba z om. zav. Mor. Žumberk

dobavljajo najboljši in najcenejši
krovski material

Zastopnik: ZAJEC & HORN, Ljubljana, Dunajska cesta 73

A. ŽIBERT, Ljubljana
Prešernova ulica
priporoča svojo
**veliko zalogo čevljev do-
mačega izdelka**

Solidno izdelane
**dežnike in
solnčnike**
priporoča
po najnižjih cenah
L. Mikusch, Ljubljana,
Mestni trg št. 15.

Bogata zaloga ženskih ročnih del in zraven
spadajočih potrebščin.
F. Meršol LJUBLJANA
Mestni trg 18.
Trgovina z modnim in drobnim blagom.
Velika izber vezenin, čipk, rokavio,
nogavio, otroške obleke in perila, pasov,
predpasnikov, žepnih roboev, ovrat-
nikov, zavrtnic, volne, bombaža, su-
kanca itd.
Predtiskanje in vezenje monogramov in
vsakovrstnih drugih risb.

Pozor, slovenska delavska društva!
Kupujte svoje potrebščine pri znani
in priporočljivi domači manufakturni
trgovini
Janko Češnik
(Pri Češniku) LJUBLJANA
Lingarjeva ulica - Stritarjeva ulica
v kateri dobite vedno v veliki izbiri
najnovejše blago za ženska in moška
oblačila.
Postrežba poštena in zanesljiva.

*Pravi: Franck's kavni mlinček
najbolji pridelek za kavo!*

Tovarniška znamka.

— 60 —

no razmnoževati slike, ki so bile napravljene fotografskim potom, in ako se namerava trgovati z njimi (Min. odlok 9. febr. 1870, št. 351.)

Fotografiranje portretov je rokodelski obrt. (Ukaz trg. min. 12. decembra 1911, drž. zak. št. 226.) — Fotografski obrt je svoboden obrt, pač pa se zahteva koncesija za trgovino s fotografijami. (Odlok drž. ministrstva, 27. aprila 1864, št. 7653.)

Prim. tudi § 21. obrtnega reda in glede posebnih zahtevkov ob nastopu tega obrta § 23.

K št. 3. Prevažanje oseb v omnibusih, ki redoma vozijo med hoteli in kolodvorji, je smatrati za periodično prevažanje in je zato podvrženo koncesiji. (Upr. sod., 5. aprila 1894, št. 45556.) — Semkaj spadajo tudi podjetja, ki prevažajo ljudi v motornih vozovih.

K št. 4. Ako ima kdo kot lastnik kake gostilnice, takozvane omnibuse za železniške potnike, tedaj je to poseben obrt, za katerega je treba koncesije. Prevažanje s hišnimi ekvipažami, ki ne stoje na javnih prostorih, pa je svoboden obrt. (Min. za notr. stvari, 12. aprila 1873, št. 1470.)

Določitev stojališča za prevoznike na javnih prostorih ne spada v samostojni delokrog občine, ampak je obrtnopolicijska zadeva. (Upr. sod., 2. oktobra 1897, št. 11091.)

Oni posestniki, ki po končanem poljskem delu tekom krajše dobe iščejo postranskega zaslužka s tem, da prevažajo osebe ali premog, kamenje itd. le od časa do časa, in je kmetijstvo njihov glavni zaslužek, niso primorani prijaviti obrta kot prevozniki. Dolžni so prijaviti obrt le tedaj, če ga izvršujejo redoma. (Min. za notr. stvari, 25. avgusta 1881, št. 11412.)

V smislu zakona je ladjeplovstvo tedaj koncesijoniran obrt, če se vrši po notranjih vodah in če ni parobrodno podjetje. Morsko ladjeplovstvo in parobrodna podjetja ne spadajo med obrt. (Razglasni patent k obrtnemu redu, člen V., črka l in m.)

Za plovljenje po Savi velja ukaz trgovskega ministrstva sporazumno z min. za notranje stvari in s poljedelskim ministrstvom ter s k. ogrskim ministrstvom za javna dela in komunikacije z dne 2. maja 1883, št. 9115, (dež. zak. štajerski, št. 7, eks. 1883; kranjski dež. zak. št. 12, eks. 1887). Za plovljenje po tej reki med Beričevim na Kranjskem in štajersko - hrvaško mejo je potreba, da imajo vozniki brodov in plavov brodarski patent, katerega napravi politično okrajno oblastvo na podlagi tozadavnega izpita. Izpit za brodarskega voznika se dela pri stavbinskem oddelku političnega okrajnega oblastva, in sicer za vožnjo po enem delu Save, ali za vso Savo, ali pa za Savo in Donavo pod izlivom Save. Brodarski patent se izda za ono črto, za katero se je napravil izpit.

— 57 —

c) Pri koncesijoniranih obrtih.

§ 15.

Koncesijonirani obrti.

Ti obrti se proglašajo za koncesijonirane:

1. vsi obrti, ki se bavijo z mehničnim ali kemičnim razmnoževanjem slovstvenih ali umetniških izdelkov ali pa tržijo z njimi (tiskarne za knjige, na baker, jeklo, les, kamen in enake vstevši stikalnice, gonjene z nogo, potem knjigarne, tudi starinske (antikvarske) knjigarne, prodajalnice umetnin in muzikalij);
2. podjetja posojevalnic za take izdelke in čitalnice (bralnih kabinetov);
3. podjetja občasnih prevažanj oseb;
4. obrti onih, kateri imajo na javnih mestih pripravljena vozila za ljudi vsakomur v rabo, ali pa ponujajo osebne službe (kot sli, nosači i. e.);
5. brodnikiški (plovski) obrt po notranjih vodah;
6. obrt stavbinskih mojstrov, kladezarjev, zidarjev, kamnosekov in tesarjev;
7. obrt dimnikarjev;
8. obrt trebilcev smradnikov (kanalov);
9. obrt konjedercev;
10. nareja in prodaja orožja in streliva;
11. nareja in prodaja ognjarskih tvarin in izdelkov ter raznesil;
12. starinarstvo;
13. zastavljalniški obrt;
14. pripravljanje strupov in izdelovanje tvarin in preparatov, ki so namenjeni za zdravlila, in prodajanje obojih, kolikor to ni izključno pridržano lekarnarjem; dalje izdelovanje in prodajanje umetnih rudninskih voda;
15. gostilničarski in krčmarski obrti (§ 16 do 20) vstevši točenje in na drobno prodajanje žganih opojnih pijač, katero ureja poseben zakon (zakon z dne 23. junija 1881 l. drž. zak. št. 62);
16. obrtovna nareja in prodaja in točenje umetnih vin in poluin (zakon z dne 21. junija 1880. l. drž. zak. št. 120) in ministrstveni ukaz z dne 16. septembra 1880. l. (drž. zak. št. 121);
17. polaganje plinovodnih cevi, urejanje svečave in uvajanje vode;
18. obrt narejanja in popravljanja parnih kotlov;

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernova ulica 9

priporočata svojo največjo zalogo
izgotovljenih oblek za gospode,
dečke in otroke.

Novosti v konfekciji za dame.

Sladni čaj-zajtrk!

Kri! 50% prihranka in okusen zajtrk, južna! dose-
žejo oni, ki namesto kave, čaja, kakaa, sladne kave, pijejo
sladni čaj. Ako se ga uporablja pri dojenčkih namesto
moke za otroke, so otroške bolezni manj nevarne. — Je za po-
lovico cenejši. Dr. pl. Trnkoczyjev sladni čaj ima ime Sladni in
je vedno bolj priljubljen. Povsod 1/4 kg. zavoj 60 vin.
Moč! Tudi pri trgovcih. Po pošti pošlje najmanj 5 zavojev
lekarnar Trnkoczy v Ljubljani. Ta lekarnar je svojih osem
otrok zredil s sladnim čajem. Glavne zaloge na Dunaju: le-
karnar Trnkoczy: Schönbrunnerstrasse št. 109,
Josefsstädterstrasse št. 25, Radetzkyplatz št. 4.
V Gradcu: Sackstrasse št. 4.
Priporočljiv zlasti za one, ki se čutijo bolne, slabe.
Za resničnost tega naznanila jamči 5 tukaj navedenih tve-
dnokoczyjevih, istotako ugodne sodbe zaupanja vrednih oseb.

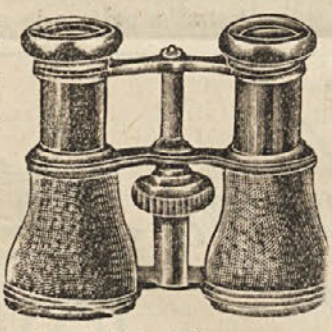
Potniki v Ameriko
Najboljše cene, po ceni in
samoizplačljivo potovati naj se obrnejo
na **Simona Himeletra**
v Ljubljani Kolodvorske ulice 28.
Kontaktna Pojasnila doje se brezplačno.

FR. P. ZAJEC, Ljubljana
Stari trg št. 9.
Izprašani optik.

Zalagatelj c. in kr. armade, c. in kr. vojne
mornarice, c. kr. domobranec itd.

Največji optični zavod.

Prvi specializirani za
očala in
ščipalnice,
narejene
strogo
natan-
čno po
naročili
in zdravni-
ških pred-
pisih. —
Nadalje
priporo-
čam svo-
jo veliko
strokov-
njsko pravilno izdelanih toplomerov, zrako-
merov, daljnogledov vseh vrst, kakor Zeiss, Busch,
Goerz itd. V a popravila izvršujem v s oji lastni
po najnovejšem sistemu z električnim obratom. Izjavi delav-
nici in je ogled iste mojini cenji, odjemalcem vsak čas dovoljen.
Bogata zaloga najboljših ur, zlatine in srebrnine. Zahtevajte cenik.

Lekarna „Pri kroni“ Mr. Ph. A. Bohinc
Ljubljana, Rimska cesta št. 24.

Priporočajo se sledeča zdravila:
Balzam proti želodčnim bolečinam, steklenica 20 v.
Kaplje za želodec, izvrstno, kreplivo in slasti do
jedn. pospešujoče sredstvo, steklenica 40 v.
Kaplje zoper želodčni krč, steklenica 50 v.
Posipalni prašek, proti ognjivju otrok in proti pe-
tenju nog, skatlica 50 v.
Ribje olje, steklenica 1 krono in 2 kroni.
Salicilni kolodij, za odstranitev kurjih oces in trde
kože, steklenica 70 v.
„Sladin“ za otroke, skatla 50 v.
Tinktura za želodec, o vajino in želodec kreplivo
sredstvo, steklenica 20 v.
Trpotčev sok, izvrstni pripomoček proti kušljm, ste-
klenica 1 krono.
Železnato vino, steklenica 2 kroni 60 v in 4 krono 80 v.

Zdravniško priporočeno zdravilno sredstvo:

BIOGLOBIN

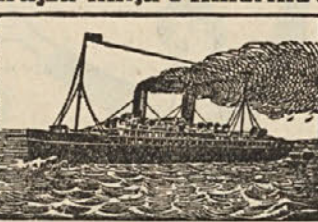
Kri tvoreča pijača izvrstnega okusa.
Odlično kreplivo sredstvo za mlade in stare.
V steklenah po K 350 in K 2— v vsaki
lekarni. — Glavna zaloga za Kranjsko:

Mr. R. Sušnik

lekarna „Pri zlatem jelenu“
Ljubljana, Marijin trg.

Edina in najkrajša linija v Ameriko!

Samo 5 dni!
iz Hawre v
New-York

francoska prek-
morska družba.
Veljavne vozne liste (Sifkarte) za francosko linijo iz
Hawre v New-York in liste za ovratak iz Amerike
v staro domovino, po najnižji ceni
in brezplačna po-
jasnila daje samo
potovalna pisarna v Ljubljani, Dunajska cesta št. 18
v hiši „Kmetске posojilnice“

ED. ŠMARD

Največja in najstarejša
tovarna lončenih peči in
raznih lončenih izdelkov
Avđust Drelse, Ljubljana

Mnogokrat odlikovana.

Priporočajo se slavnemu
občinstvu in prečastiti du-
hovščini v naročila na
štedilna ognjišča
in peči

preproste in najfinejše, iz-
vršene v poljubnih moder-
nih barvah in vzorcih naj-
bolj strokovnjaški, solidno
in trpežno po najnižjih ce-
nah. Župniščem, samosta-
nom in šolam dovoljujem
znaten popust. Ilustrirani
ceniki so na razpolago.

IVAN JAX in SIN v Ljubljani,
Dunajska cesta 17

priporočajo svojo bogato zalogo raznovrstnih

voznih koles in
šivalnih strojev

= za rodbino in obrt. =

Za hranilne vloge jamči dežela Kranjska.

Najboljša, najsigurnejša prilika za štedenje!

Denarni promet l. 1911. čez 82 milijonov K.

Stanje vlog čez 22 milijonov K.

Lastna glavnica K 704.939.27.

LJUDSKA POSOJILNICA
registrovana zadruža z neomejeno zavezo

Miklošičeva cesta št. 6

pritličje v lastni hiši nasproti hotela „Union“
za frančiškansko cerkvijo

prejema

hranilne vloge

vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1. ure popoldne ter
jih obrestuje po

4 3/4 %

brez kakega odbitka, tako da prejme vložnik od vsakih

100 kron čistih 4.75 na leto.

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gofov denar, ne da
bi se njih obrestovanje kaj prekinilo. Za nalažanje po
pošti so pošno-hranilnične položnice na razpolago.

Fran Povše, komercialni svetnik, vodja, graščak, drž. in dež. poslanec, predsednik;
Josip Šiška, stolni kanonik, podpredsednik; odborniki: Anton Belec, posestnik,
podjetnik in trgovec v St. Vidu nad Ljubljano; Dr. Josip Dermastia; Anton Kobi,
posestnik in trgovec, Breg pri Borovnici; Karol Kauschegg, veleposestnik v Ljub-
ljani; Matija Kolar, stolni dekan v Ljubljani; Ivan Kregar, svetnik trgovske in
obrtne zbornice in hišni posestnik v Ljubljani; Fran Leskovic, hišni posestnik in
blagajnik „Ljudske posojilnice“; Ivan Pollak ml., tovarnar; Karol Pollak, tovarnar
in posestnik v Ljubljani; Gregor Šlibar, župnik v Rudniku.

Za hranilne vloge jamči dežela Kranjska.

19. obrt narejanja igralnih kart;
20. podkovstvo;
21. obrt pokončevanja podgan, miši, škodljivih mrčesov in ena-
kega s strupovitimi sredstvi;
22. obrtovo posredovanje služb in mest (§ 21 a do 21 f);
23. podjetja za pokopavanje mrličev (§ 21 g).

Ukazi, doslej izdani na podlagi § 24., s katerim se je za posa-
mezne obrte zahtevala kontesija, ostanejo v veljavi, dokler se even-
tualno ne izpremene (§ 24).

Po § 24. o. r. ima trgovinski minister oblast, da iz javnih ozirov
razglasi tudi kakšne druge obrte za dopuščene razum teh, ki so v
§ 15. o. r. imenovana naštetih. Za koncesionirane so se poleg poprej
imenovanih pozneje se razglasili sledeči obrti:

1. Po obrtno se vršče izdelovanje naprav za prirejanje in
prevod elektrike. (Min. odredba, dne 25. marca 1883, drž. zak.
št. 41.)
2. Trgovina s cunjami v obmejnih krajih na
Češkem, Moravskem, v Šleziji in Galiciji, na Gornjeavstrijskem,
Salcburškem, Tirolskem in Vorarlberskem. (Min. naredba, 28. avg.
1884, drž. zak. št. 143.)
3. Informacijske pisarne za pojasnila o kre-
ditnih razmerah raznih tvekd. (Min. naredba, 20. julija
1885, drž. zak. št. 116.)
4. Zobotehniški obrt. (Min. naredba, 20. marca 1892,
drž. zak. št. 55.)
5. Potovalne pisarne. (Min. naredba, 23. nov. 1892, drž.
zak. št. 181.) Potovalne pisarne se smejo baviti s prodajanjem voznih
listkov za železnice, ladje itd. Prepovedano pa jim je, vabiti izse-
ljence ali kakorkoli izseljevanje podpirati.
6. Obrtno izdelovanje užigal. (Ukaz trg. min. z dne
24. maja 1909, drž. zak. št. 81.)

Vsled zakona z dne 13. julija 1909, drž. zak. št. 119 se ne sme
več beli ali rumeni fosfor rabiti za narejanje vžigalic. Taka užigala,
ki so narejena z uporabo belega ali rumenega fosforja, se ne smejo
v trgovinah prodajati ali sicer spravljati v promet. V tem zakonu
se je tudi dalo trgovinskemu ministru pooblastilo, da sme z ozirom
na zdravje ali varnost delavcev prepovedati uporabo užigalnih in
mazalnih mas za obrtniško izdelovanje užigal.

7. Obrtniško obratovanje vkladanja zemelj-
skega olja in naprav za cevovod zemeljskega olja,

toda z omejitvijo na Galicijo. (Ukaz trg. min. z dne 16. sept. 1909,
drž. zak. št. 143.)

8. Obrt onih, ki na nejavnih prostorih ponu-
jajo osebnostne službe (kot sli, nosači, spremljevalci in podobno).
(Ukaz trg. min. z dne 14. septembra 1911, drž. zak. št. 187.)

9. Izdelovanje sodavice. (Ukaz trg. min. z dne 29. no-
vembra 1910, drž. zak. št. 212.)

Da sme kdo začeti ta obrt, se zahteva poleg izpolnitve splošnih
pogojev, da je zanesljiv z ozirom na obrt, da ima pripraven prostor
za izdelovanje in da dokaže posebno usposobljenost z izpričevalom,
da je najmanj dve leti praktično delal v tem obrtu ali v kakšni
lekarni ali pri blagovnem prometu kake drogerije. Namesto tega
dokaza stopi lahko izpričevalo o uspešno dovršenem obiskovanju
obrtnih šol, enoletnih trgovskih učnih tečajev s pravico javnosti,
dvorazrednih trgovskih šol in nekaterih drugih učilišč, toda v vseh
rom na notranjo uredbo delovnih prostorov, o skrbi za snago pri stro-
teh slučajih je treba obenem dokazati, da je dotičnik delal vsaj šest
mesecev v sodavičarskem obrtu.

S tem ukazom so se določile tudi dolžnosti sodavičarjev z ozi-
jih in aparatih, o shranjevanju raznih sestavin, iz katerih se proiz-
vaja sodavica, o kakovosti steklenic, v katere se napolnjuje soda-
vica, o skrbi za varstvo delavcev itd.

Pripombe k posameznim točkam § 15.:
K št. 1. Obrti, navedeni pod št. 1 tega paragrafa, se imenujejo
navadno tiskarski obrti, za katere podeljuje koncesijo politično de-
želno oblastvo.

Delo s tiskarskimi stroji, ki se rabijo, so kot pripomoček v
kakem drugem obrtu, na primer v steklarstvu, klobučarstvu itd.,
se ne smatra kot samostojen obrt in zato se v takih slučajih ne upo-
rabljajo določbe obrtnega zakona, ampak ministrski ukaz o uporabi
tiskarskih strojev z dne 4. januarja 1859, drž. zak. št. 10. (Odlok min.
za notr. stvari, 6. maja 1884, št. 4238.)

Tiste tiskarnice, katerih se poslužujejo nekateri obrtniki, na
primer trgovci s papirjem, knjigotrtci, izdelovalci galanterijskega
blaga, izdelovalci pečatnikov, da vtiskajo v papir z izbočenimi črka-
mi imena, grbe, gesla itd., se ne smatrajo za tiskarnice v smislu
§ 327. kazenskega zakona in izdelki takih tiskarnic se ne smatrajo
kot tiskovine v smislu diskovnega zakona.

Za svoboden obrt se smatra heliografija, če je delo podobno
fotografskemu in se za pomnoževanje ne rabijo tiskarski stroji.
(Odlok min. za notr. stvari, 12. febr. 1880, št. 19.223.) Za fotolitografijo
in hektografijo se zahteva koncesija, ako se nameravajo po obrt-